

Beroepscode

Voor sociaal-agogisch werkers

2009

Phorza

Beroepsvereniging voor sociaal-agogische professionals

Inhoud

Inleiding

Preambule van de beroepscode pagina 6

Deel 1. *Uitgangspunten met betrekking tot de beroepsuitoefening* pagina 9

Deel 2. *De sociaalagogisch werker in relatie met de cliënt* pagina 11

Deel 3. *De sociaalagogisch werker in relatie met collega's en andere dienstverleners* pagina 18

Deel 4. *De sociaalagogisch werker in relatie met werkgever, directie en instelling* pagina 20

Deel 5. *De sociaalagogisch werker in de relatie met de samenleving* pagina 22

Dankwoord

Inleiding

Waarom een nieuwe beroepscode?

In 2005 is een aantal beroepsorganisaties uit de sociaalagogische sector samen gegaan in een nieuwe vereniging onder de naam Phorza. Zij brachten verschillende beroepscodes mee, o.a. de activiteitenbegeleiders (NBAA), de sociaalpedagogische hulpverleners (NVSPH) en de beroepsvereniging van Pedagogen (BVP). Een nieuwe vereniging vraagt om een nieuwe beroepscode waarin de leden zich allemaal herkennen.

Een tweede reden voor een nieuwe beroepscode ligt in de recente ontwikkeling van het beroep van de sociaalagogische werkers. Hierbij wordt gedacht aan: nieuwe wet Wmo, verhoging werkdruk, commercialisering, vraaggericht werken, problemen in de jeugdzorg, bureaucratisering, evidence-based werken, ketenzorg. Deze nieuwe ontwikkelingen stellen werkers voor nieuwe vragen en dilemma's. Een nieuwe beroepscode wijst hierbij een richting.

Doel en functie van de beroepscode:

De beroepscode geeft aan waar de sociaalagogische werkers voor staan, welke waarden zij in hun beroepsuitoefening belangrijk vinden, waar zij trots op zijn en waar zij op aangesproken willen worden. Belangrijke waarden zijn: integriteit, betrokkenheid/rechtvaardigheid, een goed gevoel voor verhoudingen en relaties, respect, vertrouwelijkheid, assertiviteit/zelfbeschikking. Uit die waarden volgen een aantal gedrageregels, die duidelijkheid geven voor het handelen:

- Als beroepskracht heb je daardoor houvast bij het handelen;
- De beroepscode geeft een leidraad, een hulpmiddel en biedt ruimte om eigen keuze te maken;
- Als collega's heb je zo een gemeenschappelijk richtsnoer voor onderlinge discussie en kritische opmerkingen naar elkaar;
- Belanghebbende cliënten en organisaties weten wat zij van jou als sociaalagogisch werker mogen verwachten en waar zij jou op kunnen aanspreken;
- De beroepscode biedt via het interne tuchtrecht, het College van Beroep en het College van Toezicht, een basis om bij klachten over jouw functioneren jouw handelen te toetsen en tot een uitspraak over de gegrondheid van de klachten te komen.

Welke beroepen vallen onder deze beroepscode?

De beroepscode is van alle sociaalagogisch werkers. Hieronder vallen in principe alle werkers in de sociaalagogische sector: zoals de maatschappelijk werker¹, de groepsleider/ sociotherapeut, medewerker jeugdzorg, de activiteitenbegeleider/therapeut,

ouderenadviseur, woonbegeleider, groepsleidster kinderopvang en de leidinggevende van sociaalagogische werkers. De beroepscode is van toepassing op alle leden van Phorza en op niet-leden die staan ingeschreven in het Beroepsregister, BAMw².

De beroepscode en de bronnen

De gedragsregels in de beroepscode zijn op de eerste plaats ontleend aan de wetgeving, die afhankelijk van de werksoort en de instelling waar de sociaalagogisch werker werkzaam is, van toepassing is of waaraan normen voor het gedrag kunnen worden ontleend. Te denken valt aan de juridische kaders die geboden worden in de Grondwet: de Algemene wet gelijke behandeling(Awgb), de Wet bescherming persoonsgegevens (Wpb), de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO), Wet op de Arbeidsomstandigheden(Arbo), de Wet op de jeugdzorg, de Beginselenwet justitiële inrichtingen en de Wet (WCBO) inzake de geneeskundige behandelingsovereenkomst. Als tweede bron is geput uit de literatuur die het handelen van sociaalagogisch werkers beschrijft en normeert en zijn deskundigen geraadpleegd. Als derde bron heeft gediend de inbreng van de leden en collega-sociaalagogische werkers.

Relatie beroepscode en tuchtrecht

In het reglement intern tuchtrecht Phorza wordt beschreven wie er over welke gedragingen van leden en geregistreerden kan klagen, hoe de klachtprocedure verloopt en welke maatregelen de tuchtrechter op kan leggen. De gedragingen waarover wordt geklaagd worden door de interne tuchtrechter getoetst aan de wettelijke regels die op de sociaalagogisch werker van toepassing zijn en aan de beroepscode. Naleving van de beroepscode is opgedragen aan het College van Toezicht en het College van Beroep van Phorza.

Wat is het verschil tussen de beroepenstructuur, een beroepsprofiel, richtlijnen en de beroepscode?

De beroepenstructuur beschrijft de samenhang van beroepsgroepen in het Sociaalagogisch domein en het gedeeld gebied Maatschappelijke zorg (waarin, naast agogische, ook verplegende en verzorgende competenties nodig zijn). Een beroepsprofiel beschrijft de beroepsactiviteiten zoals die in de dagelijkse praktijk worden uitgevoerd. Het profiel geeft aan welke eisen er worden gesteld aan de beroepsbeoefenaar en wat hij hiervoor moet kunnen en kennen en over welke competenties iemand moet beschikken in een bepaalde context. Een competentie is een geïntegreerd geheel van kennis, vaardigheden, houding en persoonlijke eigenschappen waarmee op adequate wijze adequate resultaten worden behaald. Competenties worden geformuleerd in gedrag. Beroepsprofiel en beroepscode vullen elkaar prima aan. Zo staat er in een beroepsprofiel beschreven wat iemand doet, hoe hij dat doet (gedrag) en

wat een persoon in huis moet hebben om dat gedrag te kunnen vertonen. Een richtlijn is een document met aanbevelingen, adviezen en handelingsinstructies ter ondersteuning van de besluitvorming van professionals in de zorg, berustend op de resultaten van (wetenschappelijk) onderzoek met daarop gebaseerde discussie en aansluitende meningsvorming, gericht op het expliciteren van doeltreffend en doelmatig handelen.³ Een beroepscode beschrijft de onderliggende normen en waarden en beschrijft wat er van een beroepskracht verwacht worden, welke intenties en principes een beroepskracht heeft of moet hebben.

¹ *De beroepsvereniging voor maatschappelijk werkers, de NVMW, heeft een eigen beroepsvereniging en een eigen beroepscode en verenigingsstuchtrecht.*

² *Voluit: het Beroepsregister voor Agogen en Maatschappelijk werkers.*

³ *Everdingen, J.J.E. van, Burgers, J.S., Assendelft, W.J.J., Swinkels, J.A., Barneveld, T.A. van, & Klundert, J.L.M. van de (2004) Evidencebased richtlijnontwikkeling; een leidraad voor de praktijk. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.*

Preambule van de beroepscode

Wat zijn de waarden en kernkwaliteiten van het beroep sociaalagogisch werker?

Kernkwaliteiten zijn eigenschappen die tot het wezen (de kern) van een persoon behoren. Zij 'kleuren' de mens, het is een specifieke sterkte waar wij bij hem of haar aan denken. Kernkwaliteiten zijn uitingen van het Zelf waar bezieling van uit voortkomt. Kernkwaliteiten zijn niet aan te leren, maar wel te ontwikkelen. Hoe duidelijker beeld we van onze kernkwaliteiten hebben, des te bewuster kunnen wij die laten doorstralen in het werk. Sociaalagogische werkers staan voor de volgende kernkwaliteiten in hun werk:

- **Sociale betrokkenheid:** Als sociaalagogisch werker doe je je werk vanuit een maatschappelijk engagement. Sommigen verwoorden dat met 'met mensen werken', anderen met 'willen bijdragen aan een betere samenleving'. Jij vindt dat alle mensen recht hebben op een goede kwaliteit van leven, dat zij vanuit hun eigen levensvisie hun leven kunnen bepalen, ook al zijn zij gehandicapt, hebben zij gezondheidsproblemen of leven zij in een achterstandssituatie.
- **Empathie:** Als beroepskracht kun je je inleven in de situatie van de cliënt en ben je in staat hun kwaliteiten, talenten te zien en te waarderen. Je benadert hen met respect en je kunt schakelen tussen verschillende culturen, leefstijlen en generaties. Je straalt een culturele sensitiviteit uit. Je weet hun vertrouwen en sympathie te winnen en deze vast te houden in probleemsituaties.
- **Assertiviteit:** Je hebt een goede antenne voor verbale en non-verbale signalen in de omgangstaal. Jij hebt een goed gevoel voor verhoudingen en je eigen positie hierin. Je kunt goed inschatten welke wensen van cliënten belangrijk zijn en waar je grenzen moet stellen. Je hebt ook een goed gevoel voor verhoudingen met leidinggevend en collega's. Je weet je eigen normen en waarden goed in te schatten en de grenzen te bewaken.
- **Representativiteit:** Als beroepskracht heb je een positieve en professionele uitstraling naar cliënten, collega's en beroepskrachten van andere organisaties. Je vertegenwoordigt je werkeenheden naar buiten en weet je als beroepskracht met een eigen identiteit en ethiek te presenteren. Je staat voor je vak en bent kritisch naar vakgenoten en organisaties waar het gaat om het behouden van beroepsnormen en kwaliteit.

- **Integriteit:** Als beroepskracht hanteer je de algemeen geldende ethische normen en houd je je aan de beroepscode. Daardoor weten cliënten zich veilig bij jou en weten zij dat persoonlijke informatie in vertrouwde handen is. Je bent betrouwbaar in het nakomen van afspraken, gaat zorgvuldig om met informatie van cliënten, de organisatie en derden. In samenwerking met andere disciplines weet je je beroepscode te handhaven.

De beroepscode is een leidraad, geen kant en klare oplossing

Bovengenoemde kernkwaliteiten leiden in je werk tot een bepaald beroepshandelen. In de code zijn vanuit die kernkwaliteiten een aantal gedragsregels geformuleerd. Zij bieden een richtlijn. Je morele bewustzijn wordt in de praktijk van de beroepsuitoefening het scherpst aangesproken wanneer je voor een dilemma komt te staan, een situatie waarin je uit meerdere mogelijkheden moet kiezen. Bijvoorbeeld adviseren het kind uit huis te plaatsen of bij de ouders laten. In een dilemma moet je kiezen uit mogelijkheden die geen van allen ideaal zijn en ieder problemen met zich meebrengen. Kan de beroepscode je daarbij helpen?

De code is geen receptenboek, dat je uit de kast kunt halen om een antwoord te vinden. De beroepscode geeft aan welke waarden in een situatie belangrijk zijn, maar is heel algemeen geformuleerd. De beslissing hoe te handelen moet je als werker zelf nemen. Jij bent de deskundige. Je kunt steeds nagaan welke artikelen in de beroepscode eventueel op een specifieke situatie van toepassing zijn. Het is raadzaam met collega's in de vorm van intervisie te overleggen of het probleem in een multidisciplinair verband of teamvergadering aan de orde te stellen. In veel instellingen is er sprake van een instellingsgebonden overleg of een ethische commissie.

Bij dilemma's in je werk is meestal sprake van verschillende aspecten o.a. methodische, theoretische en morele. Zij spelen door elkaar heen. De beroepscode geeft aan hoe je vanuit je morele perspectief het dilemma kunt benaderen. Daarbij zijn onderstaande vragen belangrijke richtingwijzers:

- 1 Wat is precies de situatie, wat is het morele aspect in dit dilemma en voor wie?
- 2 Welke handelingsmogelijkheden heb je als beroepsbeoefenaar in die situatie?
- 3 Welke waarden/principes spelen voor jou een rol in deze situatie?
- 4 Wat zijn de voor-en nadelen van deze handelingsmogelijkheden voor de betrokkenen?
- 5 Wat is voor jou/jullie de rangorde in waarden/beginselen en in de positieve en negatieve gevolgen? Wat weegt het zwaarst?
- 6 Stel dat je zelf in de situatie van cliënt zou verkeren, hoe zou je dan willen dat er gehandeld wordt?
(principe van wederkerigheid: Wat jij niet wilt dat u geschied, doe dat ook een ander niet)

- 7 Zou je andere cliënten op dezelfde wijze behandelen? (principe van gelijkheid)
- 8 Wat zegt de beroepscode in deze situatie?

De rol van Phorza in de verdere ontwikkeling van de beroepscode

De beroepsvereniging Phorza wil in de ontwikkeling van de beroepscode en in het ondersteunen van het moreel beraad tussen de sociaalagogische werkers een centrale rol spelen. Dat wordt geconcretiseerd door op de interactieve website van Phorza een platform te bieden waar werkers hun concrete dilemma's uit de beroepspraktijk kunnen inbrengen en op elkaar kunnen reageren. Ook biedt Phorza een beroepsethische helpdesk, die een advies kan geven. Bij ieder artikel uit de beroepscode staan op de website steeds concrete voorbeelden van dilemma's uit de beroepspraktijk. Werkers worden uitgenodigd hierop te reageren en zelf nieuwe dilemma's in te brengen. Scholen en opleidingen kunnen de editie van de beroepscode met deze concrete dilemma's gebruiken voor scholing en training in beroepsethische vaardigheden. Op deze wijze zal de beroepscode zich verder ontwikkelen vanuit de werkervaring van de werkers.

Toelichting op de indeling van de beroepscode⁴

De indeling van de beroepscode bestaat uit vijf delen. Deze indeling is gebaseerd op de relaties, die de sociaalagogisch werker onderhoudt. Met name in de relaties komen de morele kwaliteiten en vaardigheden naar voren:

- 1 Uitgangspunten met betrekking tot de beroepsuitoefening.
- 2 De sociaalagogisch werker in relatie met de cliënt.
- 3 De sociaalagogisch werker in relatie met collega's en andere dienstverleners.
- 4 De sociaalagogisch werker in relatie met werkgever, directie en de instelling.
- 5 De sociaalagogisch werker in relatie met de samenleving.

Formulering van de artikelen: In de artikelen staat wat je van jezelf als een sociaalagogisch werker mag verwachten. Daarvoor gebruiken wij: "Als sociaalagogisch werker doe ik.....". Daarna volgt "Dat betekent met name:" De opsomming is beperkt, waardoor er ruimte is om de beroepscode ook in meer dan de genoemde situaties toe te passen.

⁴ In de code worden personen in de mannelijke vorm aangesproken. Uiteraard wordt daarbij ook de vrouwelijke persoon bedoeld)

Deel 1: **Uitgangspunten met betrekking tot de beroepsuitoefening**

De kernkwaliteiten zoals die beschreven staan in de preambule worden hieronder uitgewerkt in concrete handelingsprincipes. Met name: sociale betrokkenheid, deskundigheid, culturele sensitiviteit, gelijke behandeling en rechtvaardigheid, respect voor de autonomie van cliënt en representativiteit worden hier geconcretiseerd.

1.1. **Als sociaalagogisch werker bevorder ik dat de cliënt, in wisselwerking met zijn omgeving, tot zijn recht komt.**

Dat betekent met name:

- dat ik "de cliënt centraal" als uitgangspunt neem in mijn handelen.
- dat ik er voor waak dat mijn deskundigheid niet wordt gebruikt voor belangen die in strijd zijn met de doelstelling van mijn beroep.
- dat ik alleen diensten en handelingen verricht binnen de grenzen van mijn deskundigheid.

1.2. **Als sociaalagogisch werker oefen ik mijn functie uit op basis van actuele kennis en recente inzichten over de beroepsuitoefening.**

Dat betekent met name:

- dat ik regelmatig deelneem aan deskundigheidsbevordering, zo mogelijk conform de voorwaarden die worden gesteld aan de inschrijving in het Beroepsregister BAMw.
- dat ik mijn vakliteratuur bijhoud.
- dat ik zonodig deelneem aan super/intervisiebijeenkomsten. Ik ben immers zelf het belangrijkste instrument in de beroepsuitoefening.

1.3. **Als sociaalagogisch werker verdiep ik mij in de culturele achtergrond en de bijbehorende normen en waarden, die het gedrag van mijn cliënt beïnvloedt.**

Dat betekent met name:

- dat ik mij realiseer dat de toenemende culturele verscheidenheid een grotere culturele sensitiviteit van mij vraagt, voor zover noodzakelijk voor mijn beroepsuitoefening.

1.4. **Als sociaalagogisch werker toon ik ten aanzien van iedere cliënt een gelijke bereidheid hem te helpen.**

Dat betekent met name:

- dat ik geen ongerechtvaardigd onderscheid maak op grond van ras,

etniciteit, nationaliteit, seksuele geaardheid, geslacht, godsdienst, handicap, chronische ziekte, levensovertuiging of politieke overtuiging.

- dat ik respecteer dat iedere cliënt op basis hiervan, binnen de grenzen van de wet, zijn leven vorm geeft.

1.5. Als sociaalagogisch werker sluit ik in mijn werk aan bij de zelfredzaamheid van de cliënt en stimuleer deze.

Dat betekent met name:

- dat ik niet overneem wat de cliënt zelf kan op het terrein van wonen, werken en vrije tijd.
- dat ik ook niet de bijdrage van de mantelzorg van de cliënt overneem, tenzij deze kennelijk wordt overvraagd.

1.6. Als sociaalagogisch werker draag ik er zorg voor dat mijn gedrag zowel in de beroepsuitoefening als in de privésfeer het aanzien en het vertrouwen in het beroep bevordert.

1.7. Als sociaalagogisch werker ben ik persoonlijk verantwoordelijk voor mijn eigen beroepsmatig handelen.

Dat betekent met name:

- dat ik bereid ben daarover verantwoording af te leggen.
- dat ik de verantwoordelijkheid voor mijn handelen niet kan overdragen aan collega's.

Deel 2: De sociaalagogisch werker in relatie met de cliënt

Zelfbeschikking is een belangrijke waarde in het leven van mensen, vooral in de zorg waar mensen door problemen in hun zelfredzaamheid afhankelijk worden van professionals. De sociaalagogisch werker zal die afhankelijkheid nooit ten koste laten gaan van de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt bijvoorbeeld in de omgang met verstandelijk gehandicapten, demente ouderen. Informatie verschaffen, overleggen en toestemming vragen zijn belangrijke vaardigheden in het respecteren van de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt.

2.1. Als sociaalagogisch werker toon ik respect voor de persoon van de cliënt, voor diens identiteit en eigen verantwoordelijkheid.

Dat betekent met name:

- dat ik in mijn zorg aan de cliënt de zorg van een goed hulpverlener in acht neem en handel overeenkomstig de op mij rustende verantwoordelijkheid, voortvloeiende uit deze beroepscode en uit de voor de sociaalagogisch werker geldende professionele standaarden.

2.2. Als sociaalagogisch werker verleen ik mijn diensten aan de cliënt in de context van een professionele relatie.

Dat betekent met name:

- dat ik de cliënt vooraf informeer, in een voor hem duidelijke taal, over het doel en de risico's van de diensten die ik zal aanbieden en hem wijs op de mogelijke alternatieven.
- dat ik de cliënt informeer over de kosten van deze diensten en de eventuele mogelijkheid deze vergoed te krijgen.
- dat ik de cliënt informeer over zijn rechtspositie: het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, het recht op inzage en afschrift van zijn dossier en het recht op behandeling van klachten.
- dat ik mij ervan overtuig dat de cliënt de verstrekte informatie heeft begrepen en ruimte laat om vragen te stellen en om de aangeboden diensten te weigeren.

2.3. Als sociaalagogisch werker overleg ik bij het opstellen van een behandel- of dienstverlenings- of activiteitenplan met de cliënt en vraag dienstinstemming.

Dat betekent met name:

- dat ik niet begin met de uitvoering van het plan zonder instemming van de cliënt, tenzij ik werk binnen een gedwongen kader. (zie 2.10)
- dat ik tijdens de uitvoering van het plan overleg met de cliënt.

- 2.4. **Als sociaalagogisch werker overleg ik met de vertegenwoordiger van de cliënt indien deze niet of niet geheel in staat is zelf zijn wil te bepalen.**
Dat betekent met name:
- dat ik eerst probeer met de cliënt zelf te overleggen.
 - dat ik mij wend tot de wettelijke vertegenwoordiger indien dat overleg niet voldoet.
 - dat ik, indien er geen wettelijk vertegenwoordiger is, de naaste familie of contactpersoon betrek in het overleg.
- 2.5. **Als sociaalagogisch werker span ik mij in om met de cliënt een goede werkrelatie op te bouwen en te onderhouden.**
Dat betekent met name:
- dat ik respect toon voor de seksuele identiteit van de cliënt en mij onthoud van seksuele avances en seksueel getinte opmerkingen.
 - dat ik alleen een werkrelatie met de cliënt onderhoud en geen vriendschapsrelatie, geen liefdesrelatie en evenmin een seksuele relatie aan ga.
 - dat ik, indien één van deze relaties toch dreigt te ontstaan, mijn werkrelatie met de cliënt beëindig en er zorg voor draag dat een collega de dienstverlening voortzet.
 - dat ik geen geld of geschenk aanneem van een cliënt dat meer is dan een symbolisch gebaar van dank.
- 2.6. **Als sociaalagogisch werker onthoud ik mij van machtsmisbruik ten aanzien van de cliënt**
Dat betekent met name:
- dat ik geen misbruik maak van de afhankelijke positie van de cliënt.
 - dat ik in situaties van dwang, drang of bemoeizorg mij blijf inspannen voor een evenwichtige en respectvolle relatie met de cliënt.
- 2.7. **Als sociaalagogisch werker laat ik duidelijk weten aan de cliënt wanneer ik niet aan zijn wensen kan voldoen.**
Dat betekent met name:
- dat ik de grenzen van mijn vakgebied bewaak
 - dat ik met de cliënt overleg hoe op een andere wijze aan zijn wensen kan worden voldaan.
 - dat ik, indien nodig, de cliënt help met het leggen van contact met een andere dienstverlener.

- 2.8. **Als sociaalagogisch werker leer ik en span ik mij in om uitingen van agressie bij de cliënt zoveel mogelijk te voorkomen en onderling bespreekbaar te maken.**
Dat betekent met name:
- dat ik aan de cliënt, die toch agressief optreedt, duidelijk laat merken dat dergelijke uitingen in woord en gebaar niet worden geaccepteerd.
 - dat ik de cliënt wijs op de mogelijk negatieve gevolgen voor de voortzetting van de hulpverlening.
- 2.9. **Als sociaalagogisch werker span ik mij binnen mijn instelling in voor het voeren van een beleid dat gericht is op het voorkomen van en het reageren op uitingen van agressie door cliënten.**
Dat betekent met name:
- dat ik mij inzet voor de ontwikkeling van een instellingsbeleid over het omgaan met agressie.
 - dat ik als sociaalagogisch werker uitingen van agressie van cliënten bij de leidinggevende meld en aandring op een reactie van de instelling in de richting van de cliënt en in ernstige gevallen eveneens in de richting van politie en justitie.
- 2.10. **Als sociaalagogisch werker in een setting waarin ik volgens de wet over dwangmiddelen of beperkende maatregelen zoals afzonderen, separeren, isoleren, straffen, vasthouden of vastbinden beschik, pas ik deze middelen en maatregelen uitsluitend toe als laatste middel om gevaar voor de cliënt, voor anderen of voor zichzelf af te wenden conform de voorschriften die binnen de instelling gelden.**

Vertrouwelijkheid

Respect voor privacy, intimiteit en seksualiteit is een belangrijke waarde van de sociaalagogisch werker. Privacy is de persoonlijke vrijheid van de cliënt, de mogelijkheid om zich terug te trekken en alleen te zijn. Privacy betreft de intimiteit van het eigen lichaam of de intimiteit van de eigen ruimte. Privacy kan ook te maken hebben met de mondelinge en schriftelijke en digitale informatie die tussen cliënten en werkers wordt gewisseld.

- 2.11. **Als sociaalagogisch werker ga ik zorgvuldig om met informatie over de cliënt.**
Dat betekent met name:
- dat ik geen informatie over de cliënt verstrek aan anderen, tenzij de cliënt daarvoor toestemming geeft.

- dat ik tegenover naasten geheim houd wat mij in vertrouwen is verteld of wat mij ter kennis is gekomen en waarvan ik kan begrijpen dat het vertrouwelijk van aard is.
- dat ik de cliënt vooraf informeer als ik met andere professionals die in de zelfde dienstverlening aan de cliënt betrokken zijn, informatie over de cliënt met hen deel, voor zover dat nodig is voor een goede dienstverlening.
- dat ik me niet ontheven voel van de plicht tot geheimhouding door de uit sluitende toestemming van de cliënt. Zij dient namelijk ook het algemeen belang en die van het beroep.
- dat ik in uitzonderlijke gevallen mijn zwijgplicht mag verbreken indien ik een conflict ervaar tussen mijn plicht tot geheimhouding en mijn plicht om ernstige schade voor de cliënt of een ander te voorkomen.
- dat ik zonder toestemming persoonsgegevens verstrek aan de wettelijk ver tegenwoordiger(s) van een cliënt die nog geen 16 jaar oud is, of die wilson bekwaam moet worden geacht. Verstrekking aan de wettelijk vertegenwoordiger(s) blijft achterwege voor zover deze verstrekking, naar het oordeel van mij als sociaalagogisch werker in strijd is met zwaarwegende belangen van de cliënt.

2.12. Als sociaalagogisch werker respecteer ik de privacy van de cliënt.

Dat betekent met name:

- dat ik niet onaangekondigd de ruimte waarin de cliënt zich bevindt binnenga.
- dat ik er voor zorg dat persoonlijke gesprekken met de cliënt buiten het gehoor van anderen plaats vinden.
- dat ik de persoonlijke eigendommen van de cliënt respecteer.

2.13. Als sociaalagogisch werker ga ik op verantwoorde wijze om met verslaglegging van gegevens van de cliënt in het (digitale)dossier.

Dat betekent met name:

- dat ik alle gegevens die van belang zijn voor de geboden dienst vastleg in het dossier.
- dat ik de gegevens zo beschrijf dat er geen persoonlijke vooringenomenheid in doorklinkt, dat ze zakelijk en feitelijk van aard zijn.
- dat ik diagnoses alleen vastleg indien zij door een deskundig bevoegd persoon zijn gesteld met vermelding van naam en datum.
- dat ik de gegevens pas vastleg indien zij doorgesproken zijn met de cliënt. Is dat (nog) niet mogelijk en is vastlegging gewenst, dan wordt uitdrukkelijk vermeld dat dit nog niet doorgesproken is.

- dat ik er voor zorg dat de gegevens niet toegankelijk zijn voor onbevoegden.
- dat ik de cliënt of diens vertegenwoordiger wijs op de mogelijkheid tot inzage in en het verkrijgen van een afschrift van de vastgelegde informatie over de cliënt.
- dat ik feitelijke, persoonlijke gegevens over de cliënt aanpas indien de cliënt of zijn vertegenwoordiger daarom vraagt.

Sociaalagogisch werk in de jeugdzorg

Binnen de jeugdzorg krijg ik als sociaalagogisch werker te maken met dilemma's, waarbij ik verschillende waarden tegenover elkaar moet afwegen bijvoorbeeld: bevorderen van zelfstandigheid van minderjarige tegenover de zorg voor de veiligheid. Er zijn steeds meerdere verantwoordelijkheden aan de orde o.a. die van de ouders of van de minderjarige. Daarbij zijn risico's soms moeilijk in te schatten. Enerzijds wil ik vraaggericht werken en uitgaan van de wensen van de cliënt(en), anderzijds moet ik soms directief handelen op basis van juridische grondslag of ondertoezichtstelling en bemoeizorg. Ook is het vaak moeilijk om een goede balans te vinden tussen betrokkenheid en distantie, om duidelijk de professionele grenzen te stellen.

2.14. **Als sociaalagogisch werker in de jeugdzorg respecteer ik de positie en de primaire verantwoordelijkheid van de ouders voor de opvoeding van het kind en de groeiende zelfstandigheid van de minderjarige.**

Dat betekent met name:

- dat zowel de ouder als de minderjarige cliënt zijn.
- dat, indien door de rechter het gezag van de ouders op enigerlei wijze beperkt wordt, ik de ouder blijf respecteren in de rol van ouder en binnen de wettelijke kaders naar mogelijkheden zoek om deze ouderrol vorm te geven.

2.15. **Als sociaalagogisch werker overleg ik in het kader van opvoedingsondersteuning, vrijwillig en in een gedwongen, justitieel kader met de ouders én de minderjarige op welke wijze professionele hulp kan worden geboden.**

Dit betekent met name:

- dat indien door de rechter het gezag van de ouders is ingeperkt door een ondertoezichtstelling, of hen is ontnomen door een ontheffing of een ontzetting, ik de rol van de ouders blijf respecteren.
- dat ik ouders en minderjarige stimuleer om actief mee te werken aan de uitvoering van de ondersteuning om de situatie te verbeteren en de professionele hulp zo mogelijk overbodig te maken.

- dat ik verschillen in normen en waarden en omgangsvormen met de ouders respecteer binnen de normen en waarden van mijn professie en voor zover deze niet in strijd zijn met de belangen van de minderjarige.

2.16. Als sociaalagogisch werker in de jeugdzorg houd ik bij het uitoefenen van mijn beroep rekening met de leeftijd van de minderjarige.

Dat betekent met name:

- dat ik in geval van een cliënt tot 12 jaar mij wend tot de wettelijke vertegenwoordigers van de cliënt voor de uitoefening van cliëntrechten.
- dat ik in geval van een cliënt vanaf 16 jaar mij wend tot de cliënt zelf voor de uitoefening van zijn cliëntrechten.
- dat ik in geval van een cliënt tussen 12 en 16 jaar mij wend tot de cliënt en de wettelijke vertegenwoordigers gezamenlijk voor de uitoefening van de cliëntrechten.
- dat ik bij een cliënt onder de 12 jaar toestemming vraag aan zijn wettelijke vertegenwoordiger of aan mijn cliënt vanaf 12 jaar voordat ik persoonsgegevens aan een ander verstrek. Ik leg uit waarom en aan wie de gegevens verstrekt worden.
- dat ik in geval van een cliënt vanaf 16 jaar mij wend tot de cliënt zelf voordat ik persoonsgegevens aan een ander verstrek. Ik leg uit waarom en aan wie de gegevens verstrekt worden.
- dat ik in geval van een cliënt tussen 12 en 16 jaar mij wend tot de cliënt en de wettelijke vertegenwoordigers gezamenlijk voordat ik persoonsgegevens aan een ander verstrek. Ik leg uit waarom en aan wie de gegevens verstrekt worden.

2.17. Als sociaalagogisch werker bespreek ik bij een vermoeden dat een cliënt betrokken is bij kindermishandeling, kinderporno of huiselijk geweld dit met de cliënt en de mogelijke betrokkenen.

Dit betekent met name:

- dat ik probeer helderheid te krijgen over mijn vermoeden in overleg met mijn cliënt.
- dat, indien mijn vermoeden blijft bestaan, ik dit meld bij het Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) of aan het Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld (ASHG), ook indien ik voor het doen van deze melding geen toestemming krijg van mijn cliënt of zijn wettelijk vertegenwoordigers.
- dat ik over het doen van een dergelijke melding met een deskundige collega of een leidinggevende overleg bij voorkeur op basis van de voorschriften die voor deze melding binnen de instelling gelden.

Sociaalagogisch werk binnen de activiteitensector

Ook binnen de activiteitensector kom ik als sociaalagogisch werker voor dilemma's te staan bijvoorbeeld een balans zoeken tussen het individuele belang en dat van de groep. Ik moet mijn tijd en energie verdelen Een ander dilemma is de afweging tussen zelfstandig laten functioneren en teveel beschermen. Rondom activiteiten en werk treedt regelmatig de spanning op tussen enerzijds productiviteit en anderzijds sociale omgang en gezelligheid. Arbeid en activiteiten zijn mogelijkheden om zo maatschappelijk mogelijk te functioneren ook al wordt dit door de samenleving niet altijd gewenst bijvoorbeeld verstandelijk gehandicapt in de winkel of restaurant.

2.18. **Als sociaalagogisch werker zorg ik er voor dat het activiteitenaanbod wordt afgestemd op de vraag van de cliënt(en).**

Dat betekent met name:

- dat ik in samenwerking met de cliënt het activiteitenplan ontwikkel.
- dat ik weet te verantwoorden hoe dit een bijdrage levert aan het begeleidingsplan.
- dat ik een evenwicht vind tussen het afgesproken plan en de veranderende cliëntvraag.
- dat ik een goede balans zoek tussen werkzaamheden zelf uitvoeren en anderen inschakelen.
- dat ik bij een moeilijke communicatie toch blijf zoeken naar manieren om de behoefte van de cliënt helder te krijgen.
- dat ik mij onthoud van activiteiten die slechts het persoonlijk belang van de beroepskrachten dienen.

2.19. **Als sociaalagogisch werker draag ik zorg voor de veiligheid van mijn cliënten.**

Dat betekent met name:

- dat ik de nodige maatregelen neem om eventuele schadelijke gevolgen of mogelijke gevaren van materiaal of gereedschappen te voorkomen.
- dat ik de voorschriften van de Arbo-wet in acht neem.
- dat ik balans zoek tussen stimuleren en gedrag sturen en de veiligheidsrisico's goed inschat.

2.20. **Als sociaalagogisch werker bevorder ik dat de cliënt zo maatschappelijk mogelijk functioneert.**

Dat betekent met name:

- dat ik via betaalde en onbetaalde arbeid de cliënt zoveel mogelijk stimuleer te functioneren in maatschappelijke verbanden.

Deel 3: De sociaalagogisch werker in relatie met collega's en andere dienstverleners

Waarom samenwerken? Omdat dit nodig is voor een optimale dienstverlening aan cliënten. Kwaliteit leveren begint bij samenwerking. Dat is de belangrijkste morele reden voor onderling overleg, uitwisseling van gegevens en resultaten. Collegialiteit is een vanzelfsprekende solidariteit onder beroepsgenoten. Als sociaalagogisch werker heb ik een goed gevoel voor onderlinge verhoudingen. Daarbij representeer ik de eigen werkeenheden naar collega's en andere dienstverleners. Ik sta voor je eigen vak en ik ben kritisch naar vakgenoten waar het gaat om handhaven van beroepsnormen en kwaliteit

3.1 **Als sociaalagogisch werker werk ik samen met collega's om de cliënt een optimale dienstverlening te geven.**

Dat betekent met name:

- dat ik mijn deskundigheid, ervaring en visie deel met andere betrokken beroepsgenoten.
- dat ik mij inzet voor een open overleg en gedeelde besluitvorming met collega's.

3.2 **Als sociaalagogisch werker lever ik een bijdrage aan het multidisciplinaire overleg met het oog op een goede dienstverlening.**

Dat betekent met name:

- dat ik respect toon voor de specifieke bijdrage van andere disciplines.
- dat ik probeer de verschillen van mening op een constructieve en respectvolle manier op te lossen
- dat ik vertrouwelijke gegevens van cliënten inbreng voor zo ver nodig voor een goede dienstverlening.
- dat ik er op mag rekenen dat het multidisciplinaire team zich gebonden weet aan de zwijgplicht.

3.3 **Als sociaalagogisch werker ben ik bereid samen te werken met stagiaires en vrijwilligers.**

Dat betekent met name:

- dat ik in onderling overleg met hen de werkzaamheden op elkaar afstem.
- dat ik er voor zorg dat de kwaliteit van de dienstverlening volgens de normen van de instelling gehandhaafd blijft.
- dat ik zorg draag voor een veilige werk/leersituatie.
- dat ik begeleiding geef bij het ontwikkelen van een goede beroepshouding en leer de beroepscode als leidraad te gebruiken.

- dat ik eindverantwoordelijke blijf voor hun werkzaamheden.

3.4 **Als sociaalagogisch werker ben ik bereid mijn eigen opvattingen tegenover beroepsgenoten ter discussie te stellen en elkaar kritisch te bevragen.**

Dat betekent met name:

- dat ik mij kwetsbaar durf op te stellen.
- dat ik assertief ben in het stellen van grenzen naar collega's.
- dat ik kritiek op collega's niet uitspeel over de hoofden van de cliënten heen, maar rechtstreeks bespreek met collega's.
- dat ik de cliënt bescherm tegen eventuele onethische of incompetentie dienstverlening van collega's door deze daarop aan te spreken.
- dat ik bij een niet bevredigende oplossing contact opneem met mijn leidinggevende.

3.5 **Als sociaalagogisch werker ben ik in staat om beroepskrachten uit andere disciplines constructief aan te spreken op hun verantwoordelijkheid en feedback van anderen open te ontvangen.**

Dat betekent met name:

- dat ik de verantwoordelijkheid voor de uitvoering deel met andere professionals en precies aangeef waarop ik aanspreekbaar ben.
- dat ik knelpunten in de samenwerking, die nadelig zijn voor de cliënt onmiddellijk bespreekbaar maak.

3.6 **Als ik als sociaalagogisch werker vermoed dat het belang van een cliënt en/of het vertrouwen in het beroep ernstig wordt geschaad door een collega binnen dezelfde instelling, zal ik dat in overleg met die collega en/of andere deskundigen aan de orde stellen. Leidt dat niet tot een bevredigende oplossing, dan meld ik dat aan een lid van de directie of van de raad van bestuur van de instelling.**

Deel 4: De sociaalagogisch werker in relatie met werkgever, directie en instelling

De meeste contacten tussen de sociaalagogisch werker en de cliënten spelen zich af in een face-to-face situatie. Dat deze contacten meestal ingebed zijn in een groter organisatorisch verband krijgt vaak minder aandacht. Toch speelt die omgeving, de instelling of organisatie, met alle netwerken een grote rol. De sociaalagogisch werker staat voor een waardevolle organisatie d.w.z. een organisatie die zich bewust is van de waarden en normen die een goede dienstverlening mogelijk maken. Die waarden en normen komen naar voren in de beleidsvisie, het personeelsbeleid, spanning tussen commercie en goede dienstverlening, moreel beraad en de instellingscode, ruimte voor intercollegiaal overleg/intervisie, het omgaan met klachten.

- 4.1 **Als sociaalagogisch werker werk ik mee aan het beleid van de instelling.**
Dat betekent met name:
- dat ik de organisatie als kader voor mijn beroepsuitoefening aanvaard.
 - dat ik mij goed op de hoogte stel of het inzetten van deskundigheid in overeenstemming is met de doelstelling van mijn beroep.
- 4.2 **Als sociaalagogisch werker zie ik er op toe dat de uitvoering van het beleid overeenkomt met de kwaliteitsnormen uit mijn beroepscode.**
Dat betekent met name:
- dat ik de directie wijs op eventuele spanningen tussen het gevoerde beleid en de gevolgen voor de cliënten.
 - dat ik de directie kenbaar maak dat ik in de uitvoering van het beleid niet in kan gaan tegen mijn beroepscode.
- 4.3 **Als sociaalagogisch werker verstrek ik aan de directie gegevens en informatie voor het te voeren beleid en ben ik bereid verantwoording af te leggen over mijn beroepshandelen.**
- 4.4 **Als sociaalagogisch werker in een leidinggevende functie binnen de instelling evalueer ik regelmatig het werk met mijn medewerkers.**
Dat betekent met name:
- dat ik grote waarde hecht aan onderling overleg om de kwaliteit van de dienstverlening te toetsen.
- 4.5 **Als sociaalagogisch werker bewaak ik mede of de kwaliteit van de dienstverlening van de instelling voldoende wordt gewaarborgd.**

Dat betekent met name:

- dat ik mij kritisch uitlaat naar collega's en directie bij onvoldoende kwaliteit.
- dat ik bij eventuele stiptheidsacties, werkonderbrekingen of stakingen altijd bereid blijf de noodzakelijke dienstverlening te waarborgen.

Deel 5: De sociaalagogisch werker in de relatie met de samenleving

De sociaalagogisch werker staat voor een samenleving waarin mensen recht hebben op een goede kwaliteit van leven, ook als zij gehandicapt zijn, ziek zijn of leven in een achterstandsituatie. Die sociale betrokkenheid wil hij graag uitstralen als beroepsgroep, als instelling/organisatie en als professional. Hij is zich bewust dat de samenleving die sterk gericht is op commercieel succes, snel zaken doen, niet altijd staat te springen op aandacht voor mensen, die niet zo snel meekunnen zoals geestelijk, lichamelijk en maatschappelijk gehandicapten. Sociaalagogisch werkers zijn bij uitstek de beroepsgroep die binnen die samenleving opkomt voor hun belangen en kwaliteit van leven en voor het participeren in de maatschappij op het terrein van wonen, werken en vrije tijd.

5.1 **Als sociaalagogisch werker ondersteun ik de activiteiten van de beroepsgroep om voorwaarden te scheppen voor een goede beroepsuitoefening.**

Dat betekent met name:

- dat ik meewerk aan acties om het imago van het beroep te verbeteren.
- dat ik de beroepsvereniging ondersteun om het werk inhoudelijk te verbeteren door onderzoek, publicaties en acties.
- dat ik de totstandkoming van rechtvaardige sociaaleconomische arbeidsvoorwaarden voor de beroepsgroep ondersteun.
- dat ik ruimte maak voor beroepsontwikkeling.

5.2 **Als sociaalagogisch werker ondersteun ik maatschappelijke activiteiten die gericht zijn op de emancipatie van geestelijk, lichamelijk en maatschappelijk gehandicapte mensen.**

Dit betekent met name:

- dat ik meewerk aan onderzoeken die dit beogen.
- dat ik vanuit mijn professionele deskundigheid meewerk aan voorlichting op dit gebied.

Dankwoord

Alle leden en bestuursleden, bedankt voor het bijdragen aan de totstandkoming van de beroepscode en het tuchtrecht reglement.

In het bijzonder, Jan Ebskamp bedankt voor je inzet, kennis en gedrevenheid en Lydia Janssen voor je deskundige oordeel.

Namens,

Hans Nieukerke
Voorzitter Phorza

November '09